

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

513. maj 1979

Der blev for maj måned modtaget indberetninger fra 82 medarbejdere.

Vejret var i maj måned fugtigt, og i første halvdel af måneden køligt med temperaturer langt under normalen. Fra midten af maj steg temperaturen og lå i den sidste halvdel af måneden over middel. Der skete fra midten af maj en eksplosiv vækst, især i kornmarkerne.

Temperaturen. I de enkelte ugers middeltemperaturer blev med normalen i (): 3,8 (9,2), 8,0 (10,3), 13,0 (11,3), 12,9 (12,2), 17,7 (13,0).

Nedbøren faldt hovedsagelig i begyndelsen af maj måned samt i ugen fra den 21.-28. maj. Fordelingen i de enkelte amtskommuner blev med normalen i (): Nordjylland 80 (34), Viborg 69 (35), Århus 74 (35), Vejle 90 (40), Ringkøbing 68 (39), Ribe 76 (42), Sønderjylland 88 (45), Jylland i alt 78 (38), Fyn 80 (40), Vestsjælland 74 (35), Frederiksborg-København og Roskilde amter 52 (38), Storstrømmen 54 (40), Øerne i alt 66 (38) og Bornholm 49 (34). På Jylland-Øerne faldt der i alt 74 mm mod normalt 38 mm.

SYGDOMME PÅ LANDBRUGSPANTER

KORN OG GRÆS

Nattefrost og kulde har ikke i maj måned vist sig i større omfang i vårsædmarkerne. Kun på lavtliggende humusholdige arealer er der set kuldesymptomer. Natten til den 20. maj frøs det imidlertid over det meste af landet, flere steder helt ned til $+4-6^{\circ}\text{C}$. Vårsæden blev på udsatte steder frostsvedet, men rettede sig hurtigt igen i det gode vejrlig, som fulgte derefter. På en del vårsædmarker sået efter grønjord er der set en del kuldesymptomer, som dog synes at være af forbigående karakter. Alt i alt bedømmes kuldeskaderne i 1979 som værende af langt mindre omfang end i de 2 foregående år. Fra midten af maj skete der overalt i landet en eksplosiv vækst, og vårbygmarkerne stod ved udgangen af maj måned med en usædvanlig kraftig, tætdekkende plantebestand. I adskillige egne af landet har man været meget betænkelig ved den tætte vegetative vækst.

Kaliummangel er i vårsædmarkerne kun set, hvor der har været græs som forfrugt. Generelt bedømmes kaliummangelsymptomerne i vårbygmarkerne at være af langt ringere omfang end for år tilbage.

Fosformangel bedømmes ligeledes som værende svagere end de nærmest foregående år. Angreb er kun set i enkelte arealer, hvor tilførslen af gødning er forsømt. J. Kr. Aggerholm, Ålborg, skriver, at fosforsyremangel i vårbyg synes mindre udtalt i år end tidligere, men at der nok kan forventes en del tilfælde med sentsåede, kolde, våde arealer, især hvis der kommer en periode med køligt, fugtigt vejr. Poul Olsen, Ho-

bro, skriver ligeledes, at stærk fosforsyremangel sjældent ses nu om dage, men at der på ejendomme, hvor der ikke findes nogen form for naturgødning, og hvor der tilføres for sparsomme mængder af grundgødning, stadig kan ses symptomer på fosformangel.

Lyspletsyge (manganmangel) har i vintersædmarkerne været meget udbredt, men dog i langt svagere grad end i 1978.

Også i vårsædmarkerne bedømmes mangan mangelsymptomerne som udbredte, men dog af langt mindre omfang end de stærke angreb i 1978. Jørgen Kristensen, Skive, skriver således, at der findes en del lyspletsyge i vårsædmarkerne, men med ret svage angreb. Leif Ejlebjerg Jensen, Sorø, skriver, at svage angreb af lyspletsyge er meget almindelig udbredte, men dog ikke med så kraftige angreb som i 1978. Mangan er tilsyneladende for billigt og uavanceret middel, men burde anvendes i langt højere grad.

Meldug (Erysiphe graminis) forekom fra midten af maj måned med ret voldsomme angreb i de fleste rugmarker.

I vinterhvedemarkerne blev der også i sorten Solid set ret kraftige angreb af meldug fra sidste halvdel af maj måned på grund af den meget eksplosive, kraftige, vegetative vækst. Angrebene i Solidmarkerne var dog overalt svagere end i de mere meldugmodtagelige sorter, som f.eks. Arminda, Bongo og Kranich. Søren Hansen, Stege, skriver således, at melduggen kan findes meget udbredt i alle hvedemarkerne på øen. I Solidhveden findes angrebene endnu kun i bunden, medens der i sorten Arminda findes meget kraftigere angreb. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., skriver ligeledes, at der i sorterne Arminda og Bongo er set de stærkeste angreb, men at der også forekommer stærke angreb i enkelte marker med Solid. Anvendelse af

et systemisk meldugmiddel ser i år ud til at blive nødvendigt mange steder. Fra Bornholm skriver Frits Christensen, at meldug i vinterhvede har optrådt meget kraftigt i sidste uge af maj, og at det især er gået ud over de kraftige hvedemarker nærmest kysten.

I vårbygmarkerne er der i slutningen af maj måned set begyndende angreb enkelte steder i landet, startende i de østlige egne, hovedsagelig på Sjælland. H. P. Nielsen, Bjerringbro og H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver således, at der endnu ikke er konstateret meldug i vårbygmarkerne dér på egne. Fra Sjælland skriver Harald Jensen, Asnæs, at der er set svage angreb på resistente vårbygsorter, f.eks. på gården Hagesholm syd for deres vinterbygmark. Fra Vestsjælland skriver Søren Christiansen, Kalundborg, at der i Welambygsorten, samt andre resistente sorter, er set svage angreb med enkelte pustler på planterne. Leif Ejlebjerg Jensen, Sorø, skriver, at der i ikke-resistente sorter findes svage angreb i enkelte marker. H. Møller Andersen, Stevn, skriver, at der i enkelte marker med sorterne Vega og Lofa er set yderst svage angreb. Fra Møn skriver Søren Hansen, at der i Lofa, Lami, Mala samt Nordal og Duks findes adskillige, dog fortrinsvis svage angreb. I Welam, Gula og Georgie er der endnu ikke set angreb. Fra Lolland-Falster skriver Kaj N. Eriksen, at der i Welam, Gula og andre resistente sorter endnu ikke er set angreb, medens der i ikke-resistente sorter og Nordal er set svage angreb adskillige steder på Øerne.

Stribesyge (Drechslera graminea) er blevet set i et afsvampningsforsøg ved Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby. I de ubehandlede parceller, hvor der er blevet udsået stærk stribesygesmittet korn, findes der nu begyndende symptomer på stribesyge, men af langt mindre omfang end ventet med den stærkt smittede udsæd.

BÆLGPLANTER

Strukturskade. H. Møller Andersen, Store-Heddinge, skriver, at en del lucernemarker har fået "køresyge" sidste efterår. Sammen med det fugtige forår har det bevirket en kraftig udtynding af plantebestanden.

BEDEROER

Kemikalieskader. Overalt i landet berettes om meget kraftig virkning, også på bederoerne, af de forskellige jordherbici-der. N. M. Nielsen, Ubby, skriver således, at der i en bederoemark er set stærke skader forårsaget af Venzar. I den del af marken, hvor den letteste jord findes, er der kun et fåtal af planterne, der har overlevet. I en anden mark er der set en del skade af Pyramin. I begge marker er der på den nederste del af rødderne symptomer på rodbrand. H. Bertelsen, Nykøbing Sj., skriver ligeledes, at der i mange roemarkers findes planter, der står med smalle, buklede, lyse, blade, som må skyldes skade efter brug af Venzar og i forbindelse med den megen nedbør, der er faldet i maj måned. I de sidste dages sol og varme er planterne dog begyndt at gro. Også Betanal synes i år at have forårsaget mere svidning på disse i forvejen svækkede planter.

Skybrud. H. Bertelsen, Nykøbing Sj., skriver, at der to nætter med megen nedbør med op til 20-30 mm pr. nat er set store ødelæggelser, mest i de rækkesåede afgrøder, som f.eks. bederoer, ved at vandet har dannet dybe render ned ad bakkeskråninger, samt oversvømmelser i de lavereliggende partier i markerne.

Nattefrost og kulde. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at der findes enkelte pletter og striber, der er ødelagt af fro-

sten midt i maj i de marker, hvor roerne var kommet op. I et enkelt tilfælde har det endda været nødvendigt at så hele marken om. Søren Hansen, Møn, skriver ligeledes, at mange bederoemarker på øen har været ret kraftig hæmmet af de lave nattemperaturer i begyndelsen af maj måned.

Rodbrand (Phoma betae, Pythium spp. o.a.) har været meget udbredt, og de tidligst såede bederoemarker har navnlig i Jylland lidt meget. Poul Olsen, Hobro, skriver således, at der er konstateret rodbrand i en del bederoemarker i modsætning til de nærmest foregående år, hvor vi ellers kun har set meget lidt rodbrand. Den meget kolde maj, hvor roerne har været omkring 4 uger fra såning til fremspiring må nok være den væsentlige årsag til de stærke rodbrandangreb. Også fra Skivegnen skriver K. Jessen om stærke rodbrandangreb i de tidligst såede bederoer og på den sværeste jord. Her var bederoerne længere om at spire frem og kunne ikke komme igennem den dannede skorpe. H. P. Nielsen, Bjerringbro, skriver, at rodbrand dér på egnen gennemgående er uden betydning, men at der dog ikke findes for god spiring i mange marker sået med sorten Kyros. Angrebene skyldes den for tidlige såning i forbindelse med den kolde jord. Hans Otto Sørensen, Skærbæk, skriver, at der i de sidste 2-3 dage er besigtiget usædvanlig mange marker med rodbrand. Årsagen skyldes nok den store nedbør omkring den 24. maj, hvor der faldt 30-40 mm. Ligeledes har stormen i de første dage af juni bevirket en kraftig forøgelse af angrebet. Mange marker bliver her i begyndelsen af juni måned sået om. Fra Sjælland omtales rodbrandangrebene stort set som forholdsvis moderate. I de egne, hvor der blev sået roer lige umiddelbart efter påske, synes angrebene dog at være kraftigere. Aage Mølgaard, Slagelse, skriver således, at de bederoer, der er sået i tidsrummet påske til 28. april har haft en meget

dårlig fremspiring og nu står og lider af rodbrand. De maj-såede roer ser på nuværende tidspunkt ud til at klare sig meget bedre.

Det samme synspunkt gør sig gældende i det øvrige Sjælland, hvor det er i de tidligt såede bederoer, som i en lang periode har stået i stampe, der bliver set de stærkeste angreb (H. Bertelsen, Nykøbing Sj.; N. M. Nielsen, Ubby; Leif Ejlebjerg Jensen, Sorø; J. Dabelsteen Hansen, Næstved; H. Møller Andersen, Store-Heddinge, og N. O. Larsen, Frederikssund). Fra Lolland-Falster skriver Kaj N. Eriksen, at der kun er set svage angreb i enkelte marker. Frits Christensen, skriver fra Bornholm, at rodbrand i bederoer er almindelig forekommende i de fleste bederoearealer, ligesom de roearealer, der er sprøjtet med TCA i foråret, synes at være mere skadet end normalt.

KARTOFLER

Fremspiringen er med udgangen af maj ikke tilendebragt i ret stort omfang. Generelt bedømmes fremspiringen dog på nuværende tidspunkt som værende ret god. Aage Bach, Tylstrup, skriver således, at der ikke ser ud til at blive stærke angreb af rodfiltsvamp, men at fremspiringen endnu ikke er færdig. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver, at fremspiringen af kartofler kun lige er begyndt her ved månedens slutning, så et fuldstændigt billede af fremspiringen kun vanskeligt kan dannes endnu. Svend Eg, Brande, skriver, at fremspiringen generelt har været god, men at der dog er problemer i enkelte tidligt lagte kartoffelmarker. G. Bank Jørgensen, Give, skriver, at den tilsyneladende dør på egnen ikke er god, idet der findes en del rådne knolde i de tidligt lagte marker. De sent lagte er endnu ikke spiret helt frem. Fra Nykøbing Sjælland skriver H. Bertelsen, at fremspiringen stort set har været upåklagelig, dog med undtagelse af marker med sorten Marion,

hvor den under visse forhold synes at være meget spiringstræg. Harald Jensen, Asnæs, skriver, at fremspiringen har været ret god, men indtil videre med en svag vækst i de tidlige kartofler, bl.a. på Sjællands Odde. Her har store arealer været oversvømmet, og i de kartofler, der er lagt under plastic, som ikke blev fjernet før de voldsomme tordenbyger, er der sket ret stor skade. Det er første gang i 30-40 år, at der er set overfladevand på disse marker. N. M. Nielsen, Ubby, skriver ligeledes om sorten Marion, der har spiret dårligt frem, og at marken nu er blevet lagt om. Også i marker med sorten Octavia synes fremspiringen at gå ret træt. N. O. Larsen, Frederikssund, skriver, at fremspiringen er noget uensartet, især i de meget tidlig lagte. Her har rodfiltsvampen øjensynligt haft gode muligheder. I marker, hvor der har været plasticdækket og behandlet med 1/2 mængde Linuron synes fremspiringen at være dårlig, og stænglen er her langagtig og bleg. I alle de marker, hvor kartoflerne er blevet lagt senere og i varmere jord, har fremspiringen været pæn.

Ole Bagger

SKADEDYR PÅ LANDBRUGSPANTER
=====

KORN OG GRÆS

Havrenematoden (Heterodera avenae). Angrebene bedømmes i dette forår som yderst svage og uden større betydning. J. Kr. Aggerholm, Ålborg, skriver således, at der kun er set et enkelt stærkt angreb i havre på en ejendom med kontinuerlig kornsædskifte. Angrebene skønnes mindre end sædvanligt for årstiden. Knud Jessen, Skive, omtaler 2 marker, henholdsvis med havre og byg, med ret kraftige angreb. I havremarken har der været 6 års byg forud, medens der i Lofa-bygmarken var havre i 1978 og dér forud 3 gange Lofabyg. Erik Fredenslund, Kollind, skriver, at der kan ses enkelte angreb i modtagelige bygsorter, men at det ikke er alvorligt. Hans Otto Sørensen, Skærbæk, omtaler et enkelt kraftigt angreb i en havremark, hvor der også både i 1977 og 1978 blev avlet havre. Marken er nu pløjet om, og der er sået en resistent bygsort omkring den 28. maj. Fra Sjælland skriver Hans Bertelsen, Nykøbing Sj., at der med den megen nedbør, der er faldet i maj måned, ikke er særlig tydelige tegn på angreb. N. O. Larsen, Frederikssund, skriver, at angrebene kan ses af og til, men at der er mange landmænd med et kraftigt kornsædskifte, der tager højde for dette spørgsmål ved at så resistente sorter.

Smølderlarver (Agriotes spp.) har i adskillige marker landet over udtyndet plantebestanden noget. I alle tilfælde har der forud for byggen været ompløjet græs. Angrebene bedømmes dog de fleste steder som uden væsentlig betydning i de kraftigt voksende bygmarker. H. P. Nielsen, Bjerringbro, skriver således, at der findes angreb af smølderlarver i almindelig udbredt grad i 2. og 3. års byg efter græs. Afsvampning med lindan

er næppe almindelig længere, idet sædekornsrenserierne vægrer sig ved at udføre dette arbejde. Tage Andersen, Skanderborg, omtaler ligeledes enkelte stærke angreb i korn, sået efter græs. J. E. Paulsen, Fåborg, omtaler en vårhvedemark, sået efter en gammel græsmark på lav jord, der var pletvis tyndet af smælderlarver. Mads Kristensen, Roskilde, omtaler ligeledes et enkelt stærkt angreb i en bygmark med forfrugt græs. Fra Bornholm skriver Frits Christensen, at angreb af smælderlarver har optrådt almindelig udbredt i hele maj måned. På enkelte bygarealer, hvor jorden er løs og forfrugten har været græs, har angrebene endog været ret stærke.

Stankelben (Tipula paludosa) bedømmes for landet som helhed som generelt svage og uden større betydning. I enkelte egne af landet omtales dog enkelte marker med stærke angreb. J. J. Søndergaard, Silkeborg, skriver således, at der dér på egnen synes at være stærkere angreb i de nærmest foregående år. Man må formode, at betingelserne for stankelbenenes æglægning har været særdeles gode i efteråret 1978. Fra Videbæk-egnen skriver L. Hangaard Nielsen ligeledes om enkelte ret stærke angreb i byg. Fra Herningegnen skriver imidlertid H. Dollerup-Nielsen, at skade af stankelbenlarver dér på egnen synes at være mindre end i fjor, og at det kun er i få tilfælde, at det har været nødvendigt at foretage en bekæmpelse. G. Bank Jørgensen, Give, omtaler enkelte kraftige angreb på humusholdige arealer, både i bederoer og i kornmarker. På Vejleegnen skriver A. Futtrup, at der findes meget kraftige angreb af stankelbenlarver i marker efter græs. Mange steder er der dog kun tale om pletvise angreb i markerne. Henning Willumsgaard, Fredericia, omtaler ligeledes en del skader i bygmarker, sået efter ompløjede, gamle græsmarker. Fra Grindstedegnen skriver J. J. Jakobsen, at angrebene var meget udbredt, men at skaderne tilsyneladende

var moderate, idet de fleste har fået sprøjtet med parathion i god tid. Ødelæggende angreb er dér på egnen ikke konstateret i år. Fra Fyn skriver R. R. Olesen, Hårby, at der i enkelte bygmarker sået efter græs nu kan ses ret kraftige angreb.

Hårmyg (Bibio hortulanus). Angrebene bedømmes i dette forår som meget svage, takket være den sene såning. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver således, at gnav af hårmylglarver forekommer almindeligt i bygmarker i maj måned, men i så ringe udstrækning, at det ikke får udbyttemæssig betydning. Fra Kallundborgegn skriver Søren Christiansen ligeledes, at man har fundet larver i enkelte marker, men at der dog ikke er tale om voldsomme angreb.

Fritfluen (Oscinella frit). Angreb er også i maj måned set i adskillige vinterhvedemarker, især hvor forfrugten har været italt rajgræs eller engrapgræs. Aage Mølgaard, Slagelse, skriver således, at fritfluer har optrådt voldsomt i mange vinterhvedemarker, hvor forfrugten har været ompløjede frøgræsmarker. Enkelte marker er blevet omsået, mange er isået, og et stort antal marker er i dag meget tynde. Leif Ejlebjerg Jensen, Sorø og H. Møller Andersen, Store-Heddinge, omtaler ligeledes en del vinterhvedemarker, der er tyndet kraftigt af bl.a. fritfluer. En stor del af skaderne synes i mange marker at være forårsaget af græsfluers larver (Opomyza florum og O. germinationis). Angrebene af græsfluer minder meget om fritflueangrebene og kan kun skelnes fra et fritflueangreb ved undersøgelse af de noget større larver. Græsfluelarverne bliver op til 5-7 mm lange og altså noget større end fritfluelarver.

BÆLGPLANTER

Stængelnematoden (Ditylenchus dipsaci). Leif Ejlebjerg Jensen, Sorø, omtaler en enkelt lucernemark, der er udlagt sidste år og med kun 2 år til sidste gangs lucerne, hvor der er set et helt ødelæggende angreb af stængelnematoder.

BEDEROER

Kåltripsen (Thrips angusticeps) har i maj måned kun optrådt med forholdsvis moderate angreb. Søren Christiansen, Kalundborg, skriver således, at thripsen har optrådt meget forskelligt, både i roer og vårraps. Nogle marker har været meget stærkt angrebet, medens der har været andre marker helt uden angreb. Generelt har det ikke været det store problem. Leif Ejlebjerg Jensen, Sorø, omtaler ligeledes angrebene som generelt svage i bederoerne.

Den matsorte ådselbille (Blitophaga opaca) begyndte at invadere bederoemarkerne i slutningen af maj måned. I de sidste dage af maj er der tillige fundet talrige angreb, også af larven. Angrebene bedømmes for landet som helhed som ret udbredte og til tider med tendens til stærke angreb (H. Pedersen, Thisted; J. Kr. Aggerholm, Ålborg; P. Pedersen, Terndrup; Poul Olsen, Hobro; J. Kristensen, Skive; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Niels Chr. Larsen, Randers; Erik Fredenslund, Kolind; J. J. Søndergaard, Silkeborg; L. Hangaard Nielsen, Videbæk; H. Dollerup-Nielsen, Herning; Svend Eg, Brande; G. Bank Jørgensen, Give; A. Futtrup, Vejle; Hans Otto Sørensen, Skærbæk, og Erik Christensen, Løgumkloster).

Fra Øerne omtales ligeledes angreb, som dog bedømmes som noget svagere end i Jylland (Kurt Rasmussen, Næsby; J. E. Paulsen, Fåborg; H. Bertelsen, Nykøbing Sj.; Mads Kristensen, Roskilde, og Frits Christensen, Rønne).

Runkelroebillen (Atomaria linearis) har i 1979 kun optrådt med moderate angreb. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., skriver således, at angrebene har været forholdsvis svage og sjældne i dette forår.

Smælderlarver (Agriotes spp.). Fra enkelte egne af landet omtales ret kraftige angreb af smælderlarver i bederoemarkerne. N. M. Nielsen, Ubby, omtaler således en bederoemark, sået 2. år efter græs, der nu næsten er ryddet på grund af angreb af smælderlarver. Den pågældende mark lider tillige af rodbrand i den nedre del af rødderne, bl.a. på grund af for dyb såning. Søren Christiansen, Kalundborg, skriver, at smælderlarver er set en del i bederoerne, men at der nu dér på egen endnu ikke ses helt katastrofale angreb. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., skriver, at der er enkelte sukkerroemarker, hvor smælderlarver har forvoldt en del skade, det er ofte 2. til 3. år efter en græsmark, men er også forekommet, hvor der ikke har været græs i sædskiftet. Fra Møn omtaler Søren Hansen, Stege, ligeledes spredte angreb i bederoemarkerne. Fra Næstvedegnen skriver Jens Marcussen om en enkelt roemark efter 1 års korn uden bejdsning af både korn og nogle roefrø. Der findes op til 7 larver om en enkelt roeplante. I marken er 9/10 af planterne væk på grund af smælderlarver.

Stankelben (Tipula paludosa). Harald Pedersen, Thisted, omtaler enkelte kraftige angreb af stankelbenlarver i roemarker. Hans Otto Sørensen, Skærbæk, skriver ligeledes, at der i mange afgrøder, sået efter græs, er set ret kraftige angreb af stankelbenlarver. Værst er det gået ud over en del roemarker, og hvor bekæmpelsen er blevet vanskeliggjort ved, at man ikke har kunnet køre i de fugtige marker. Problemet er ikke blevet mindre af, at der skal være en rimelig afstand fra Be-

tanalsprøjtningen til, hvor man anvender parathion. Nu vokser bederoerne ret kraftigt, og angrebene bedømmes derfor som aftagende.

Bedefluen (Pegomyia hyoscyami). I de allersidste dage af maj måned er der set ret kraftig æglægning landet over. Angreb af larver er i maj måned kun set i yderst begrænset omfang, og det er for tidligt at udtale sig om angrebenes styrke.

KÅLROER, RAPS O.A. KORSBLOMSTREDE

Kålthripsen (Thrips angusticeps). I adskillige kålroemarker og vårrapsmarker er set ret kraftige angreb af kålthrips i sidste halvdel af maj måned. Angrebene bedømmes som noget kraftigere i de korsblomstrede afgrøder end i f.eks. bederoer.

Glimmerbøssen (Meligethes aeneus). Først i sidste halvdel af maj måned begyndte glimmerbøsserne at invadere vinterrapsmarkerne. Angrebene bedømmes her som forholdsvis svage.

I vårrapsmarkerne har angrebene i maj måned været forholdsvis moderate. J. Kr. Aggerholm, Ålborg, skriver således, at vårrapsen dér på egnen de fleste steder er sent på vej og endnu ikke i knop. Erik Fredenslund, Kolind, skriver, at der i de først såede vårrapsmarker nu er ved at være dannet blomsterknopper, og glimmerbøsserne ses nu i de fleste planter. Fra Nykøbing Sj. skriver H. Bertelsen, at der i vårrapsmarkerne endnu ikke er dannet knopper, men at der alligevel sidder et par glimmerbøsser på næsten hver plante, hvor tidlig bekæmpelse nok må være påkrævet.

Jordlopper (Phyllotreta spp.) bedømmes udelukkende ved at optræde med moderate angreb, som ikke har den store betydning. Sammenlignet med de nærmest foregående års angreb har angrebene nok været udbredte, men kun forekommet med svage angreb.

Skulpesnudebillen (Ceutorrhynchus assimilis) har i de sidste dage af maj måned optrådt med ret udbredte angreb i nogle af de ellers få vinterrapsmarker, der findes (Kurt Rasmussen, Næsby; E. Holm Hansen, Tystofte; J. Dabelsteen Hansen, Næstved, og Frits Christensen, Rønne).

Skulpegalmyggen (Dasyneura brassicae) begyndte at flyve i de sidste dage af maj måned. Varsling udsendtes den 29. maj til planteavlskonsulenterne om begyndende flyvning samt orientering om bekæmpelsesmåden.

Ole Bagger

SYGDOMME OG SKADEDYR PÅ HAVEBRUGSPANTER
=====

Saltskader på hække, hegnsplanter og træer/buske. I løbet af månedens første halvdel var løvspringet overstået, og det blev muligt at vurdere eventuel skade på løvknopper. Særlig karakteristisk er svidning langs veje med stor trafik. Fra jordoverfladen og omkring 1 meter op har snemasser sine steder ligget som et beskyttende lag; derefter har træer og buske et bladløst parti på mellem 1 og 2 meters højde, hvorefter den øvrige top er normalt beløvet. Fejemaskiner og bilhjul har sprøjtet sne og sjap indeholdende vejsalt ud på bevoksningen og forårsaget ødelæggelse af knopper. Stor skade er iagttaget på planter som el, birk, tjørn, bøg, syren og liguster.

Pærebladlopper (*Psylla* spp.) har - navnlig i landets sydlige egne - gjort sig meget ubehageligt bemærket. De voksnes overvintring har - bladloppemæssigt - været særdeles tilfredsstillende; visne knopper og blade samt kraftig branddugbelægning på grene og skud taler deres tydelige sprog. Aglægningen startede før blomstringen, og ved månedens udgang var larverne meget nær deres sidste stadium.

Blomstring hos blomme. De store frostskeer sidste år bevirkede svag tilvækst i træerne og dermed en nedsat blomstring i år.

Frugttræspindemider (*Panonychus ulmi*) har indtil hen mod slutningen af måneden ikke gjort sig særlig gældende. Vel var der spindemider i æbletræerne, men det var som om, angrebet kunne kaldes latent. Varmt vejr vil rigtig sætte gang i opformerin-

gen, hvorfor man mange steder afventede blomstringens afslutning, for da omgående at gennemsprøjte træerne.

Grå monilia (Monilia laxa og M. l. f. mali) har åbenbart slet ikke været iagttaget i frugtplantager - selv uden sprøjtning i åben blomst.

Salatskimmel (Bremia lactuca) i væksthussalat er som forventet endnu ikke udbredt af nogen betydning, men vil rimeligvis blive det i den nærmeste tid - ikke mindst hvis varmt og fugtigt vejr bliver fremherskende.

Råd i bunden - forrådnelse under brunfarvning og ødelæggelse af de ældste blades hovedribber - forårsages som oftest af rodtiltsvamp (Rhizoctonia solani) og gråskimmel (Botrytis cinerea). Da disse svampesygdomme er meget vanskelige at holde nede, prøver man nu i nogle gartnerier at gardere sig mod smitte fra jordoverfladen og skabe mindre gode vækstkår for snylterne ved at dække jordoverfladen med plastic-folie, hvori der er udskåret huller, der lige netop har samme størrelse som udplantningsplanternes jordpotter. Endnu er erfaringsmateriale for lille, til at man uden videre vil anbefale metoden, men de foreløbige iagttagelser ser lovende ud.

Misvækst i agurker. I ret mange gartnerier er der konstateret en katastrofal misvækst, hvis årsag endnu ikke er klarlagt. Bladene bliver matte, gulhvide med grønne nerver - i nogle tilfælde ses et mørkegrønt bælte omkring hovednerverne. Bladpladerne kan være lidt krøllede/små-krusede. Bladets hovedspids er bleg-gulgrøn og ekstra lang. Internodierne er korte. Frugterne kan være afblegede. Nogle af symptomerne kan minde om en forgiftning - muligvis stammende fra rødderne.

Der arbejdes på flere fronter med opklaringen; bl.a. er der igangsat virologiske undersøgelser, men disse tyder på indeværende tidspunkt ikke på en løsning, idet syge planter - efter at være pottet op i enhedsjord - ser ud til at vokse sig fra symptomerne og udvikle sig normalt.

Sætning i væksthushus-tomat. Det største problem synes at være manglende sætning, fordi en del planter er for bløde i væksten på grund af de store udsving i vejrforholdene; hvis vejret stabiliseres, vil tomaterne erter en tilvænningsperiode komme i normal vækst.

Rodbrand i rødbede - uden at svampearten er fastlagt - er rapporteret nogle gange fra specialafgrøde-avlere. Afsvampning af frøene har været udført; muligvis har planterne haft en svag start foruden at stedlige jordbunds- og klimaforhold har begunstiget de jordboende svampe.

Knoporme (Agrotis segetum). Larver på omkring 1/2 til 1 cm i længde er iagttaget i blomkålsplanter. Eftersom der i fangruser ikke indtil maj måneds udgang er observeret de voksne sommerfugle (ugler) og små larver ikke overvintrer, må der være en speciel forklaring på de konstaterede larvers tilstedeværelse. Det har vist sig, at det drejer sig om udplantede blomkål, der i væksthushus er sået og priklet. I det lune væksthushus klima må nogle sommerfugle have overvintret og fået deres udvikling fremskyndet, således at der for omkring 1 måned siden har fundet æglægning sted.

Tulipan-gråskimmel (Botrytis tulipae) forekommer i flere egne mere udbredt end sædvanligt.

Augustasyge er ikke særlig udbredt.

Rattle er noteret i noget større udstrækning; muligvis er forklaringen den, at nematoder, der er vektorer for sygdommen, havde ret gode vækstbetingelser i efteråret, hvor jorden gennemgående var fugtig.

Lys mosaik er i nogle løgpartier konstateret i alt for stor udstrækning; årsagen er nok, at udlugningen sidste sommer i for mange tilfælde blev udført ved at trække de syge planter op, hvorved mange løg blev tilbage i jorden, og de havde fået så stor tilvækst, at de ikke gik til grunde. Behandlingen med Gramoxone er væsentlig mere pålidelig.

Tulipan-tyve. Af hidtil uforklarlige grunde er der iagttaget ret mange af den sædvanlige type med tynd, blød stilk og lilla blomst. Også varianter er bemærket, nemlig dels mørkerød tyv i 'Apeldoorn' og dels et langt, smalt blad, hvor blomsterfarven bliver gul - uafhængig af sortens farve.

Frostskade i narcisser er iagttaget i en mark, hvor en del af arealet havde været så godt som uden snelag i vinter. Bladene opnåede en længde på ikke meget mere end 10 cm, og blomstringen var meget sparsom. Andre narcisser, der på samme mark havde været beskyttet af tykt snelag, udviklede sig helt tilfredsstillende.

Vandskade i narcisser. Også her er vintervejret medvirkende årsag, idet smeltevand fra snemasser samt kraftige regnbyger har uddrevet luften fra jorden og derved kvalt rødderne. Særlig udpræget har dette været på lavtliggende jorder og under dårlige dræningsforhold.

Ellebladbiller (Agelastica alni) er konstateret i enorme mængder, så ellehegn og fritstående træer var næsten bladløse sidst på måneden. En nærmere omtale findes på side 22.

Liljebiller (Lilioceris lillii og L. meridigera) har til undren for såvel haveejere som konsulenter vist sig særdeles sparsomt.

Mogens H. Dahl

ELLEBLADBILLEN

Peter Esbjerg

Ellebladbillen (Agelastica alni) er en 6-7 mm lang, mørkt metalblå bille med kraftigt hvælvede dækvinger.

De første biller træffes efter endt overvintring i april-maj, afhængig af temperaturforholdene. Eksempelvis dukkede de i år op i første halvdel af maj. Billerne opsøger elletræer, hvis blade de begnaver. Efter nogle ugers gnavning aflægges de stærkt gule æg i pletter på undersiden af ellebladene, og efter nogle dages forløb klækkes larverne. I starten fremtræder larverne gullige, men de antager hurtigt et mørkt udseende p.g.a. 2 tværrækker af småplader på rygside af bagkropsringene. Blandt de lidt mere kendte dyr ligner de mariehønelarver, dog er de mere plumpe og langsomme. De opnår en størrelse på 10-12 mm. Larvernes føde er elleblade, som dels skeletteres og dels huller af gnavet. Forpupning finder sted i løbet af juli og begyndelsen af august. Sidst i august klækkes pupperne, og billerne overvintrer til næste forår.

Almindeligvis er ellebladbillen et insekt uden større praktisk betydning. Dog optræder den i visse år i betydelige antal, og da kan skaderne på blade blive så omfattende, at unge træer lider under det. I store træer er gnavet derimod af mindre betydning. - Allerede i 1978 var der en del steder mange ellebladbiller, og antallet synes ikke formindsket i år. Visse steder har allerede de voksne billers gnav været ret omfattende på det nye løv, så der kan forventes endnu værre gnav, når de mange larver tager fat. Æggene er allerede lagt, og de første klækninger er i gang.

Hvor der er tale om unge elletræer af væsentlig betydning, kan der være grund til at foretage en bekæmpelse. Det bedste

tidspunkt vil i så fald være, når der er klækket små larver af flertallet af de nu aflagte æg. En for tidlig bekæmpelse vil sandsynligvis give et dårligt resultat, da æggene næppe kan påvirkes.

Såfremt der til næste år viser sig en stor bestand af elleblad-biller, vil det være hensigtsmæssigt at foretage en behandling så tidligt, at æglægningen endnu ikke er begyndt.

